Valiokunnan lausunto MmVL 10/2020 vp─ O 35/2020 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Selvitys eduskunnan perustuslaissa turvatun tiedonsaantioikeuden toteutumisesta

Perustuslakivaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Selvitys eduskunnan perustuslaissa turvatun tiedonsaantioikeuden toteutumisesta (O 35/2020 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan lausunnon antamista varten perustuslakivaliokunnalle. Määräaika: 22.5.2020.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Perustuslakivaliokunta on aloittanut omana asianaan (O 35) selvityksen eduskunnan kattavan tiedonsaantioikeuden perustuslainmukaisesta toteutumisesta. Perustuslakivaliokunnan asiaa koskevissa perusteluissa on otettu esille myös EU-asiat. Maa- ja metsätalousvaliokunta kiinnittää jäljempänä huomiota valiokunnassa kehitettyyn menettelyyn saada tietoa valiokunnan toimialalla vireillä olevista EU-asioista. Menettely, joka on tiettävästi ainutlaatuinen EU-maiden parlamenteissa, on vuosien kuluessa osoittautunut tarpeelliseksi ja hyödylliseksi valiokunnan tiedonsaannin kannalta. Lopuksi valiokunta käsittelee hallituksen esityksiin liittyvää erityiskysymystä koskien asetuksenantovaltuutusta.

EU-asiat

Kun Suomesta tuli EU:n jäsen vuonna 1995 kansallisen maatalouspolitiikan tilalle tuli kertaheitolla EU:n yhteinen maatalouspolitiikka. Myös kalastuspolitiikasta tuli yhteinen. Tämä asetti valiokunnan uuteen tilanteeseen: miten pysyä ajan tasalla EU:n päätöksenteossa. Tuolloin eduskuntaan luotiin EU-asioihin oma päätöksentekojärjestelmänsä, jossa suurelle valiokunnalle tuli keskeinen asema. Erikoisvaliokunnat, mukaan lukien maa- ja metsätalousvaliokunta, tulivat päätöksentekojärjestelmään mukaan siten, että ne antavat lausuntoja suurelle valiokunnalle oman toimialansa osalta. Maa- ja metsätalousvaliokunnassa pidettiin kuitenkin heti jäsenyyden alusta alkaen tärkeänä, että valiokunta saa lausuntomenettelyn ohella maa- ja metsätalousministeriöltä myös suoraan tietoa päätöksentekotilanteista ja asioiden etenemisestä. Tuolloin oli lisäksi keskeistä, että tiedonsaantiin liittyvään kuulemiseen tuli valiokunnan jäsenille myös mahdollisuus esittää laajasti kysymyksiä ja vaatia lisäselvityksiä.

Valmis
5.0

Edellä mainituilla perusteilla valiokunnassa päädyttiin ratkaisuun, jossa maa- ja metsätalousministeriön virkamiehiä kuultaisiin omana asiana viikoittain perjantaisin valiokunnassa otsakkeella ”Maa- ja metsätalousministeriön toimialalla vireillä olevat EU-asiat”. Tärkeää oli alusta alkaen, että kuuleminen olisi pääsäännön mukaan joka perjantai, jolloin valiokunnan jäsenille aina tulisi tilaisuus esittää kysymyksiä, vaikka ministeriöllä ei aina olisi mitään erityistä tiedotettavaa. Säännöllisyys varmistaisi myös omalta osaltaan sen, että valiokunnalle annettaisiin aina kattavasti tietoja kaikista asioista, koska jo seuraavassa kokouksessa voitaisiin ottaa esille kysymys, oliko edellisellä viikolla annettu tietoa kaikista asioista, joista olisi ollut tarpeen.

Jotta valiokunnan jäsenille tuli tilaisuus tutustua jo etukäteen kokouksessa esille tuleviin asioihin, valiokunta päätti, että ministeriö toimittaa jo torstaina eduskuntaan valiokunnan jäsenille maatalous- ja kalastusneuvoston raportit sekä erityiskomiteoiden perusmuistiot. Aluksi ne jaettiin edustajille ”kaappiin” jo torstai-iltana, mutta nykyisin ne ovat saatavilla valiokunnan työtilassa. Asiat kiinnostivat jo heti alussa niin paljon, että silloinen valiokunnan jäsen kansanedustaja Erkki Pulliainen saapui eduskuntaan jo varhain aamulla ehtiäkseen tutustua ennalta toimitettuihin asiakirjoihin ennen samana aamuna alkavaa valiokunnan kokousta. Tämä mahdollisti hänelle hyvin yksityiskohtaisten kysymysten esittämisen kokouksessa, mikä puolestaan johti siihen, että kuultavat virkamiehetkin tulivat hyvin valmistautuneina kuulemiseen.

Myöhemmin kuultavien piiriä on laajennettu siten, että kuultaviksi voidaan kutsua myös muita kuin maatalous- ja kalastusasioiden asiantuntijoita sikäli kuin asiat koskettavat valiokunnan toimialaa. Lisäksi Euroopan parlamentin suomalaisille jäsenille on tarjottu mahdollisuus kertoa parlamentissa vireillä olevista valiokunnan toimialaan kuuluvista asioista. Tältä osin kuulemisen merkitys on korostunut EU-parlamentin tultua Euroopan unionin neuvoston kanssa tasavertaiseksi lainsäätäjäksi.

Edellä tarkoitetulla valiokunnan kuulemisella, jonka pääasiallisena tarkoituksena on valiokunnan tiedonsaannin turvaaminen, on myös tärkeä merkitys uusien kansanedustajien perehdyttämisessä EU:n päätöksentekoprosesseihin. Kun toistuvasti seurataan asioiden etenemistä EU:n päätöksentekoelimissä, edustajille muodostuu vähitellen kokonaisvaltainen kuva EU:n päätöksentekojärjestelmästä.

Kuulemiset diarioidaan heti vaalikauden alussa omana asiana, ns. O-asiana. Kuultavien jättämät selvitykset liitetään asian asiakirja-aktiin.

Lopuksi

Yleisenä huomiona hallitusten esitysten käsittelyyn liittyen valiokunta korostaa, että runsaan asetustasoisen sääntelyn johdosta eduskunnalle tulee tuoda esiin kaikki relevantti aineisto liittyen paitsi hallituksen esitykseen sisältyvien laintasoisten säännösehdotusten perusteisiin myös alemman asteiseen sääntelyyn sekä käytännön olennaisiin ominaispiirteisiin. Asetusluonnoksen ja luonnoksen sen perustelumuistioksi tulisi pääsääntöisesti olla valiokunnan käytettävissä sen käsitellessä hallituksen esitystä, jotta valiokunta voi muodostaa sääntelytarpeesta riittävän kokonaiskuvan. Hallituksen esityksen laatimisohjeet edellyttävät tätä, mutta toisinaan asetusluonnosta ei ole aikataulusyihin vedoten toimitettu valiokunnalle.

Valiokunnan lausunto MmVL 10/2020 vp

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta esittää,

että perustuslakivaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 20.5.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
varapuheenjohtaja Ritva Elomaa ps
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Satu Hassi vihr
jäsen Janne Heikkinen kok
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Anders Norrback r
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Mikko Savola kesk
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Peter Östman kd
varajäsen Jukka Kopra kok
varajäsen Janne Sankelo kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius